

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XIX. Constitutus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

sicut notauit Gl. in c. 1. ver. noscatur. de conflict. in 6. & dixi in c. 1. in not. 3. dicto 3. de rescript. Quomodo autem eiusmodi priuilegia in dubio interpretanda sint, videl. plerumque strictè, vt quàm minimùm, salua proprietate verborum, iuri communi derogent. Item, quòd omnia Principis beneficia ita intelligi debeant, vt iuri alieno acquisito nihil præiudicij afferant, docui copiosè lib. 1. moral. Th. tract. 4. c. 23. n. 5. & 6. & videri potest Felin. hinc n. 7. & seqq. Azor tom. 1. moral. Instit. lib. 5. cap. 23. q. 2.

Alia item ratio est de statuto particulari: Id enim frequenter contra ius commune editur; dummodo statuentes tali potestate præditi sint. Quare licet verba statuti, si commodè fieri possit, ita interpretari conueniat, vt cum iure communi consentiat, e. cum dilectus 8. de consuetudine; non tamè ita, vt verba ad sensum improprium aut insolitum trahantur, prout per sensum cõtrarium colligitur ex eod. c. cum dilectus. & notauit Abb. hinc n. 6. vbi ait, rescriptum iustitiæ non ea intentione prodire, vt aliquid addat communi iuri, quomodo interdum particularia statuta eduntur.

4 NOTANDVM II. Si concepto falso rescripti, aut legis intellectu, iudex processum iudicium instituit, rescindi debet, aut irritus declarari, quatenus in eo erratum est: secus, vbi erratum non fuit. Ita sumitur ex textu, & docet Glossa in notandis; solum illud reuocatur, quod est illegitimè factum.

CAPITVLVM XIX.

Constitutus.

PARAPHRASIS.

Paulus Clericus à Cælestino III. literas impetrauit ad Decanum & Capitulum ecclesiæ Bituricensis, quibus mandabatur, vt ipsum Paulum in canonicum reciperent, eique præbendam, si vel tunc vacaret, vel proximè vacatura sit, conferrent. Cùm autem Capitulum mandatum implere negligeret, idem Pontifex datis lite-

ris, quas vocant executorias, huius rei executores constituit. Interim mortuo Cælestino successit Innocentius III. coram quo controuersia hæc iterum agitata, proponente in sui defensionem Capitulo, literas illas subreptitias fuisse, propter taciturnitatem veri, quandoquidem numerus Canonicorum in ecclesia Bituricensi iuramento confirmatus, & à Sede Apost. approbatus sit, cuius rei nulla in literis mentio fiebat. Hoc intellecto, scribit Innoc. III. ad Archiepiscopum Senonensem, si intellexerit numerum canonicorum iuramento constitutum fuisse in ecclesia Bituricensi, priusquam Paulus literas executorias à Sede Apost. impetrasset, irritum esse declarat; quidquid earum literarum vigore factum fuerat. Sin autem aliter se res habere compererit, videl. numerum canonicorum eo tempore stabilitum non fuisse, tunc faceret illi in canonicum recepto præbendam, si vacauerit, assignari, sublato omni appellationis remedio.

SVMMA RIVM.

1. Rescriptum gratia derogans ecclesiæ alicuius statuto iurato, nullà eius factà mentione, ipso iure irritum est; imò & illud, quod derogat iniurato statuto de certo numero Canonicorum.
2. Et si mentio fiat statuti, taceatur autem illud esse iuratum, rescriptum obreptitium & irritum censi debet.
3. Idem est, si taceatur ab impetrante in eo verum, etiam probabiliter ignoratum.
4. Arguens rescriptum ob taciturnitatem veri esse obreptitium, teneatur id probare.
5. Nisi intentionem suam super narratio fundatam habet.
6. Ad cognoscendum, an rescriptum ob taciturnitatem veri sit obreptitium, inspicitur tempus impetrationis, seu datæ literarum.
7. Vt rescriptum gratia, iustitiæ, & dispensationis propter expressionem falsi non sit obreptitium, debent narrata in eo vera fuisse tempore impetrationis, seu datæ literarum.

2. *Si rescriptum in parte principali propter obreptionem irritum sit, etiam eius pars accessoria irrita est.*

1 **NOTANDVM I.** Non valet rescriptum gratiæ, seu ad beneficium consequendum, derogans Ecclesiæ alicuius statuto iurato, nulla eius facta mentione. Ita sumitur ex hoc c. & tradit Gl. in notandis, Baldus n. 9. Abb. n. 5. Atque esse ipso iure irritum, colligitur ex fine huius c. iun. Gl. ver. irritum degernatis, & dixi supra in c. cum aded 17. hoc tit.

Adde primò: Tametsi statutum de certo numero canonicorum iuratum non fuisset, nihilominus eius mentio fieri debuisse, sicuti ex communi docet Anton. hinc n. 5. & 6. Felin. n. 1. Imola n. 2. & dixi in c. 1. de rescriptis in fine, quod rescriptum gratiæ aut beneficiale non derogat statuto ecclesiæ, nulla eius facta mentione; cum mens Pontificis non sit laudabili locorum consuetudini aut statuto præiudicium adferre, nisi exprimat, c. 1. de constit. in 6. Videri etiam potest Franciscus in c. ei cui, n. 5. de præb. in 6.

2 Adde secundo: Tametsi in literis Papæ mentio fiat statuti, si tamen taceatur, esse iuratum, obreptitiæ & irritæ censi debent, uti docet Baldus hinc n. 9. Abb. n. 7. Imola n. 5. Felin. n. 3. cum ait, *Statuta iurata non tolli per generalem derogationem statutorum*, sicuti in simili tradit Gl. in Clem. vn. ver. pacta de sepult. quod *pactum iuratum non tollitur per clausulam, Non obstante pacto.* Ratio dari debet, quia tametsi in eiusmodi statuto v. g. de certo canonicorum numero per iuramentum firmato, censeatur excepta auctoritas Superioris, vid. Papæ, uti docui lib. 4. Theol. moral. tract. 3. cap. 9. n. 4. in alter. condit. *Saluo iure Superioris*, tamen Papa difficilius solet statuto derogare, propter vinculum iuramenti; Quandoquidem duplex vinculum firmitus est, quam simplex. Ideòque addi debet clausula derogatoria, *non obstante statuto, etiam iurato*, prout videre est in c. cum aliquibus 4. hoc tit. in 6.

3 **NOTANDVM II.** Rescriptum gratiæ irritum fit propter taciturnitatem veri, etiam probabiliter ignorati ab impetrante. Quia

obreptio ista non tam vitiat rescriptum ob culpam aut dolum impetrantis, quam ob defectum voluntatis in concedente; si videlicet probabiliter non concessisset, si rem plenè cognitam habuisset. Ita notavit Gl. in c. seq. ver. literas dedissemus, Anton. hinc n. 5. Abb. n. 1. Thom. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 21. n. 56. & sumitur ex hoc c. quando Pontifex tantum responderet, attendendum esse, vtrum numerus canonicorum iuramento decretus tunc fuerit, cum P. Clericus literas impetravit.

NOTANDVM III. Circa verbum, *si vobis 4 confiterie.* Qui objicit, rescriptum obreptitiè propter taciturnitatem veri impetratum fuisse, tenetur id probare: cum id sit fundamentum exceptionis seu oppositionis factæ contra rescriptum. Ita sumitur ex hoc cap. & docet Ioann. Andr. in c. vn. de litis contestat. in 6. Anton. hinc n. 7. Abb. n. 2. & 3. Baldus n. 1. Imola n. 3. Dec. n. 1. At verò quod rescriptum obreptitiè impetratum non fit per suggestionem falsi, impetrans probare debet: videlicet quod preces veritate nitantur, iuxta c. 2. de rescript. vbi id docui, & tradunt Abb. & Decius locis citatis. Idem Abb. in c. quia circa n. 3. de consang. & affin. Petrus Rebuffus in tract. de rescript. & liter. regius. in præfat. n. 56. argum. l. 2. ff. de probat. *Et incumbit probatio, qui dicit*, seu affirmat aliquid actum, *non qui negat.* Sed bene limitat Rebuff. Si 5 impetrans intentionem suam super narratis fundatam habet, non tenetur eam probare; sed aduersarius contrarium ostendere debet: Ut si parochus, in parochiæ possessione notoriè existens, impetret rescriptum pro decimis intra parochiam existentibus, arg. c. 2. de restit. spoliatorum, in 6.

NOTANDVM IV. Ad cognoscendum, 6 an rescriptum ob taciturnitatem veri obreptitium sit, necne, inspicitur tempus impetrationis, seu date literarum. Ita sumitur ex hoc c. iun. Gl. communiter recepta, ver. impetrasset, & tradit Abb. in cit. c. quia circa, n. 4. & in c. dilectus 27. n. 9. de præb. Quemadmodum hoc idem fit in iuribus seu obligationibus ex contractu, ut attendendum sit tempus, in quo contractum fuit. Quare De-

cuius hinc n. 2. Quod exoptans de taciturnitate veri, teneatur illud probare secundum tempus; Vid. statutum de certo numero extitisse tempore impetrationis: Siquidem agens, aut exoptans probare tenetur asserta cum omnibus qualitatibus, sine quibus intentio sua subsistere non potest.

7 Eademq; ratione ut rescriptum obreptitium non sit propter expressionem falsi, necessarium est; narrata in rescripto seu iustitiæ, seu gratiæ aut dispensationis, vera fuisse tempore impetrationis, seu date literarum, sicuti habetur in cit. c. quia circa 6. de consang. & affin. ubi causa ad dispensandum in consanguinitatis impedimento, videl. proles nata, quæ Pontifici proposita erat, falsa dicitur; *cum anse dispensationem obtiniam, viam fuerit & nunc. sã carnis ingressa.* Videri potest P. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 3. o. n. 4. & n. 5. ubi admonet Ordinarios & Confessarios, quibus dispensationes à Sede Apostolica committuntur, ut precum veritatem cautè examinent: quia sæpè contingit, ut ea existere incipiat post concessionem Romæ factam: Ut si allegetur, feminam famæ iacturam passam esse ex frequente cum viro, cui nuptura est, conuersatione: infamia autem non nisi post tempus datæ dispensationis orta sit. Quæ de regi etiam in Theol. moral. lib. 1. tract. 4. c. 22. q. 2. Hic autem adiungo, Considerandam esse formam literarum, seu commissionis: quia interdum expediens siue mittens literas ipsemet non dispensat, sed iubet Commissarium dispensare v. g. super impedimento matrimonij, *si persone vere pauperes sint, & rationabilis causa urgeat, vid. scandalum, infamia, loci angustia, aut alia similis;* tunc sufficit, causas subsistere tempore dispensationis à Commissario faciendæ, argum. c. ei cui, 29. de præb. in 6.

NOTANDUM V. circa verba, *quidquid factum est occasione literarum, irritum decernatur.* Si rescriptum gratiæ, seu beneficiale, propter obreptionem in parte eius principali irritum sit, etiam pars accessoria ceteri debet irrita. Ita notant Abb. hinc n. 5. Dec. n. 2. & allegatis his verbis c. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 2. 1. n. 6. Nam principalis intentio

Papæ fuit mandare, ut Pancratius in canonicum reciperetur: quia verò Canonicus præbendâ diu carere non debet, adiecit, ut si aliqua vacaret, vel proximè vacatura esset, eidem conferretur: Cum itaque principalis pars rescripti, propter taciturnitatem de certo numero canonicorum obreptitia fuerit, etiam altera pars de præbenda seu redditibus ipsi assignandis, & quidquid occasione literarum actum fuit, corruere debuit. Dixi de hoc in simili c. cum ad eò 15. hoc tit. in fine, & videri possunt, quæ dicam c. ad audiendam 3. 1. infra, eodem.

CAPITVLVM XX.

Super literis.

PARAPHRASIS.

Dubium ortum fuit, quidnam sentiendum sit de literis à Sede Apostolica impetratis per taciturnitatem veri, aut per suggestionem falsi. Et alij quidem sentiebant tale rescriptum omnino irritum esse, ut impetrans nullum ex eo commodum percipere possit. Alij autem dicebant, licet secundum formam à Pontifice præscriptam, quippe subreptitiam, procedi non debeat, tamen iudices delegatos causam cognoscere, & sententiam ferre posse secundum formam aut ordinem iuris communis. Ad hanc dubitationem Resp. Innoc. III. distinguendum esse, utrum literæ cum taciturnitate veri, & suggestionem falsi impetratæ fuerint per malitiam & dolum impetrantis; an verò per simplicitatem ac ignorantiam. Primo casu in pœnam delinquentis omnino irritæ ceteri debent literæ, ut postquam iudici dolus sufficienter demonstratus fuerit, supersedeat causæ illius cognitione. In altero autem casu iudex attendere debet, num Papa, si falsitas suggesta non fuisset, aut veritas non occultata, nihilominus literas dedisset, licet non tali forma ac modo, tamen secundum formam iuris communis, tunc iudex nihilominus causam cognoscat secundum

iuris